

N:o 151.

Af herr **G. A. E. Kronlund**, om anslag till understöd åt lärjungar vid landtmannaskolor, som åtnjuta bidrag af statsmedel.

I en till denna Riksdag afgifven motion har hemställts om höjdt statsbidrag till mindre bemedlade elever vid rikets folkhögskolor under framhållande särskildt af hvilken viktig uppgift folkhögskolorna i förening med landtmannaskolorna hafva i att med all kraft arbeta på danandet af ett vaket, idogt och kunskapsrikt landtmannastånd samt att befordra och underlätta egnahemsidén i vårt land.

Det är just folkhögskolorna och landtmannaskolorna i förening, hvilka, enligt hvad vi hoppas, skola bidraga till att dana och utveckla den småbrukareklass, i hvilken vi se ett medel till egnahemsidéns förverkligande och en kraftig häfstång för vårt lands materiella och sociala utveckling. Det är därför af största vikt, att statsmakterna kraftigt bidraga till att understödja jämväl landtmannaskolornas verksamhet och möjliggöra, att dessa skolor bli tillgängliga för så breda samhällslager som möjligt.

Landtmannaskolorna, hvartill statsanslag första gången beviljades vid 1887 års riksdag, voro vid deras nydaning afsedda att bereda yrkesutbildning åt de mera bärgade jordbrukarnes söner eller, enligt landtbruksläroverkskommitténs förslag, »åt blifvande ägare eller brukare af mindre landtegendomar, som, utan tillhjälp af något under dem stående biträde, själfva komma att hafva den närmaste ledningen af och tillsynen öfver sina jordbruk». Staten har därför hittills endast bidragit till landtmannaskolornas verksamhet genom ett årligt anslag, som under

vissa villkor utgått för undervisningens upprätthållande. Något statsbidrag till understöd åt mindre bemedlade elever vid dessa skolor har däremot icke förekommit, då ju skolorna, såsom ofvan nämnts, egentligen varit afsedda för sådana, hvilka i allmänhet icke kunde anses vara i behof af understöd. Med den praktiska läggning, som undervisningen vid landtmannaskolorna under senare tiden fått, och med det behof af kunskaper och yrkesutbildning, som förefinnes och gör sig gällande inom de mindre jordbrukarnes och småbrukarnes led, är det ju gifvet, att landtmannaskolorna bland dessa hafva en stor och viktig uppgift att fylla.

Då Riksdagen nyligen genom beviljandet af 10 millioner kronor visat sig vilja kraftigt befrämja bildandet af egna hem för de mindre bemedlade klasserna å landsbygden, torde det också vara nödvändigt, att staten vida kraftigare än hittills söker befrämja utbildandet af en småbrukareklass, som kan vara teoretiskt och praktiskt lämpad att fullfölja och förverkliga egnahemsidén och därigenom skänka åt vårt land ett ovärderligt tillskott af andlig och materiell kraft för vårt lands utveckling. Om man tillfullo behjärtar den stora betydelsen af en teoretiskt och praktiskt väl utbildad småbrukarklass, torde det äfven ligga i öppen dag att hvad statsmakterna hittills gjort i detta afseende icke är tillnärmelsevis tillräckligt och att särskildt ett anslag borde af Riksdagen beviljas för att därmed understödja mindre bemedlade elever vid landtmannaskolorna. Landtmannaskolorna blefve därigenom i tillfälle att draga till sig elever från de samhällslager, som hittills varit så att säga utestängda från dessa skolor.

Den danska staten har säkerligen aldrig haft anledning ångra sina uppoffringar för och sin omvårdnad af just småbrukare- och landtarbetareklassen, och jag tror säkerligen, att så icke heller kommer att bli förhållandet i vårt land.

Huru stort ifrågasatta anslag rätteligen borde vara för att tillgodose verkliga behofvet är ju svårt att säga, och då vid anslags beviljande nödig försiktighet bör iakttagas, har jag trott mig denna gång böra föreslå ett anslag af allenast 10,000 kronor, och min öfvertygelse är, att ett dylikt anslag skall medföra tillströmning af inträdessökande till landtmannaskolorna, just från de samhällslager, som på grund af bristande ekonomiska tillgångar varit beröfvade möjligheten af tillträde till dessa skolor.

Den motionen såsom bilaga bifogade, från landbruksstyrelsen erhållna statistik visar hvilka stora uppoffringar staten, hushållningssäll-

skap och enskilde årligen göra för upprätthållande af landtmannaskolornas verksamhet; kostnaden därför uppgick sålunda 1902 till 366 kronor för hvarje elev och år 1903 till 403 kronor i medeltal för hela riket. Ser man åter på de särskilda länens landtmannaskolor, finner man, att i norra Kalmars län medelkostnaden per elev under 1902, 1903 och 1904 varit respektive 1,935 kronor, 1,683 kronor och 1,495 kronor. Vill man att de uppoffringar, som från det allmännas sida göras för dessa skolor, verkligen skola medföra motsvarande nytta och gagn, synes mig nödvändigheten bjuda att söka göra skolorna tillgängliga för elev från vidare kretsar än förut, och att i detta afseende ett effektivt understöd till mindre bemedlade elever skulle vara af stor betydelse, är min fasta öfvertygelse.

På grund af hvad jag sålunda anfört, vågar jag vördsamt hemställa, att Riksdagen till understöd åt mindre bemedlade manliga och kvinnliga lärjungar vid sådana landtmannaskolor, som åtnjuta bidrag af statsmedel, må under villkor och bestämmelser, som Kungl. Maj:t kan finna för godt föreskrifva, för år 1906 anvisa på extra stat ett belopp af 10,000 kronor.

Stockholm den 23 januari 1905.

G. Kronlund.

Uppgifter om Landtmannaskolorna.

L ä n	1902					1903					1904				
	A n s l a g			Antal elever	Anslag per elev	A n s l a g			Antal elever	Anslag per elev	A n s l a g			Antal elever	Anslag per elev
	Staten	Hush. sällsk.	Öfriga			Staten	Hush. sällsk.	Öfriga			Staten	Hush. sällsk.	Öfriga		
Uppsala	2,060	—	2,060	5	824	2 100	—	2,100	8	525	2,020	—	2,020	3	1,346
Södermanlands	1,500	1,500	—	14	214	1,500	1,500	—	17	176	1,500	1,500	—	15	200
Östergötlands	2,310	1,500	810	14	330	2,220	1,500	720	12	370	2,745	1,500	1,245	15	366
Jönköpings.....	1,260	1,000	260	5	504	1,305	1,000	305	8	326	1,260	1,000	260	5	504
Kronobergs	—	—	—	—	—	1,500	600	900	7	430	2,020	600	1,420	7	577
Norra Kalmar.....	1,935	1,120	815	2	1,935	2,525	—	2,525	3	1,683	1,490	—	1,490	2	1,495
Södra Kalmar.....	1,560	1,500	60	11	283	1,725	1,500	225	19	180	2,180	2,000	180	18	242
Gottlands	4,000	325	600	4	1,231	4,000	550	600	5	1,030	4,000	(550)	600	8	? ¹⁾
Blekinge.....	2,135	—	2,135	15	281	2,320	—	2,320	8	580	3,000	—	3,090	17	358
Kristianstads	4,000	1,500	—	22	250	4,000	1,500	800	15	420	4,000	1,500	?	22	? ¹⁾
Malmöhus, Hvilan.....	3,000	1,800	1,440	28	222	3,000	1,800	1,490	27	233	3,000	1,800	1,850	28	237
Malmöhus, Fridhem ...	2,350	1,000	1,350	10	470	2,600	1,000	1,600	12	433	3,000	1,000	2,000	18	333
Hallands.....	1,675	750	925	10	335	1,700	750	950	9	377	1,725	750	975	14	246
Skaraborgs	3,000	1,000	2,175	38	162	3,000	1,000	2,025	36	167	3,000	1,000	2,955	38	183
Värmlands.....	2,110	1,000	1,110	7	603	2,125	1,000	1,125	10	425	2,700	1,000	1,700	11	491
Örebro.....	2,960	1,200	1,760	17	341	3,000	1,200	1,820	13	386	2,960	1,200	1,760	11	538
Västmanlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,950	500	2,500	12	495
Västernorrlands	—	—	—	—	—	3,000	1,300	1,700	9	666	3,000	1,300	1,700	9	666
Jämtlands	4,000	—	2,800	25	272	4,000	—	3,000	17	410	4,000	?	?	21	? ¹⁾
Norrbottnens, Boden.....	3,000	1,000	2,000	8	750	3,000	1,000	2,000	8	750	3,000	1,000	2,000	9	666
Norrbottnens, Matarengi	3,000	1,000	2,020	6	1,003	3,000	1,500	1,500	6	1,000	3,000	1,500	1,500	9	666
	45,855	17,195	21,520	231	366	51,620	18,620	27,705	243	403	56,550	19,700	?	292	?

¹⁾ Berättelserna ej inkomna ännu.